

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Затверджено
на засіданні приймальної комісії
Львівського національного університету
імені Івана Франка
28.03.2025 р. (протокол № 80/3)

В. о. ректора



Володимир МЕЛЬНИК

ПРОГРАМА
фахового вступного іспиту
для здобуття третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
доктора філософії

Спеціальність – С5 «Соціологія»
Освітньо-наукова програма – «Соціологія»

Історичний факультет

Львів 2025

Програма фахового випробування з соціології для вступу для здобуття ОНС “Доктор філософії”. Галузь знань: Соціальні науки, журналістика та інформація. Спеціальність: С5 – “Соціологія”. Львів: Львівський національний університет, 2025, 14 с.

Розробники:

завідувач кафедри соціології, професор, гарант ОНП–“Соціологія” Юрій Франкович Пачковський

професор Наталія Володимирівна Коваліско

професор Наталія Йосипівна Черниш

доцент Демків Олег Богданович

доцент Лапан Тетяна Дмитрівна

доцент Орислава Теодорівна Калиняк

доцент Ганна Іванівна Кудринська

доцент Марусяк Тетяна Сергіївна

доцент Химович Оксана Степанівна

Затверджено на засіданні Вченої ради історичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка 24 березня 2025 року, протокол №8, 2024/2025.

Голова Вченої ради



проф. Руслан СІРОМСЬКИЙ

«24» березня 2025 року

I. ПЕРЕДМОВА

Навчання за освітньо-науковою програмою третього рівня вищої освіти за спеціальністю С5 “Соціологія” покликане встановити рівень знань претендентів на навчання в аспірантурі Львівського національного університету імені Івана Франка.

Мета фахового вступного випробування (іспиту) – оцінити рівень підготовленості вступника до науково-дослідницької діяльності в царині соціологічної науки.

Освітньо-наукова програм спрямована на підготовку висококваліфікованих науковців шляхом поєднання навчання та здійснення власного соціологічного дослідження. Програма передбачає оволодіння аспірантами широкого спектру сучасних методів аналізу та обробки соціологічної інформації, орієнтування їх у новітньому соціологічному дискурсі аналізу суспільних процесів та явищ, вміння робити узагальнення та будувати соціальні прогнози.

Іспит спрямований на визначення:

Фахових знань (знання і розуміння, ключових концепцій і теорій соціологічної науки, вміння оперувати основними категоріями та поняттями, що розкривають зміст суспільних явищ та процесів).

Аналітичних здібностей (уміння критично аналізувати соціологічні джерела та наукові дослідження, здатності встановлювати причинно-наслідкові зв'язки в соціальних процесах та явищах, вміння аргументовано формулювати та обґрунтовувати власну дослідницьку позицію).

Методологічної підготовки (знання принципів і методів сучасного соціологічного дослідження, володіння навичками узагальнення отриманих даних у процесі власної дослідницької роботи).

Мотивації та потенціалу до наукової діяльності (розуміння актуальних проблем соціологічної науки, готовності до самостійних наукових пошуків).

II. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Вступний іспит зі спеціальності С5 “Соціологія” проводиться у письмовій формі з подальшою усною співбесідою, відповідно до затвердженого графіку.

Максимальна сумарна кількість балів, які можна отримати на фаховому іспиті зі спеціальності становить 200 балів (прохідний поріг ≥ 150 б.).

Структура оцінки фахового іспиту зі спеціальності

Екзаменаційний білет вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності С5 “Соціологія” містить чотири питання з чотирьох розділів Програми (кожне із чотирьох питань екзаменаційного білету оцінюється максимально в 40 балів).

40–31 балів: вступник в аспірантуру демонструє високий рівень оволодіння теоретичним матеріалом з обраної теми; відповідь є самостійною, грамотною, послідовною та вичерпною; абітурієнт демонструє глибокі знання, логічно структурує виклад, висловлює власні міркування й судження щодо проблематики; упевнено встановлює причинно-наслідкові зв'язки, формулює логічні висновки та аргументує їх належним чином.

30–21 балів: вступник в аспірантуру демонструє достатній рівень засвоєння теоретичного матеріалу з обраної теми; розкриває основний зміст питання, наводить визначення понять, хоча може допускати незначні порушення у послідовності викладу та неточності у використанні наукових термінів; відповідь загалом логічна, проте може містити окремі похибки у формулюванні висновків і аргументації.

20–11 балів: вступник в аспірантуру демонструє посередній рівень засвоєння теоретичного матеріалу з обраної теми; зміст питання та основні поняття розкриває фрагментарно, виявляючи лише загальне розуміння; у відповіді допускає суттєві помилки, а висновки формулює без належної аргументації.

10–0 балів: вступник демонструє недостатній рівень знань та не розкриває зміст питання; відсутнє розуміння сутності основних понять; при спробі викладу матеріалу припускається грубих помилок; не здатний сформулювати висновки та аргументувати їх.

Складовою фахового іспиту зі спеціальності є науковий реферат з тематики майбутнього наукового дослідження (максимальна оцінка – 40 б.).

Науковий реферат має містити:

- а) постановку проблеми;
- б) актуальність майбутнього дослідження;
- в) аналіз останніх досліджень і публікацій;
- г) викладення основного матеріалу;
- д) висновки;
- е) літературу.

Науковий реферат оцінює предметна комісія в день іспиту.

Тематика майбутніх наукових досліджень докторів філософії повинна корелюватися з основними напрямками наукової роботи кафедри соціології історичного факультету. Тематика пропонує наукових досліджень додається до Програми.

Виконання завдань вступного іспиту зі спеціальності С5 “Соціологія” передбачає необхідність неухильного дотримання норм та правил академічної доброчесності відповідно до Положення про академічну доброчесність у Львівському національному університеті імені Івана Франка. За порушення зазначених норм та правил вступники в аспірантуру підлягають відповідальності згідно з вимогами чинного законодавства.

III. ЗМІСТОВА ЧАСТИНА

Розділ 1. СОЦІОЛОГІЯ ЯК ГАЛУЗЬ НАУКОВОГО ЗНАННЯ

Тема 1. Вступ до соціології

Об'єкт та предмет соціології. Функції соціологічної науки: пізнавальна, управлінська, прогностична та освітньо-інформаційна. Специфіка соціологічного аналізу соціальних явищ та процесів на мікро-, мезо- та макрорівнях. Об'єктивно-суб'єктивний континуум соціальної реальності (Дж. Рітцер). Теорія середнього рівня Р. Мертона. Трирівнева структура соціологічного знання. Теоретична соціологія як сукупність різноманітних течій, шкіл, напрямів. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії. Емпірична соціологія та її особливості. Сутність соціальних законів, їх характерні ознаки. Класифікація соціальних законів та їх типи. Категоріальний апарат соціології. Поняття соціального. Роль соціологічних категорій у розвитку соціологічного знання. Особливості соціологічного мислення. Мультипарадигмальність соціології. Місце соціології в системі наук про суспільство.

Тема 2. Основні етапи розвитку соціології

Протосоціологія та її значення для формування соціологічної системи знань про суспільство: розвиток соціологічного знання Стародавнього світу; соціологічне знання епохи середньовіччя; соціальні знання і дослідження нового часу (XVII – початок XIX ст.); соціологічні ідеї консерватизму, лібералізму й утопічного соціалізму. Виникнення і розвиток соціології XIX ст. (класичний період розвитку соціології): проєкт соціології О. Конта; натуралістичний і психологічний напрями у соціології та емпіричні соціальні дослідження XIX ст. – поч. XX ст.; соціологічні погляди Г. Спенсера; німецька формальна соціологія (Г. Зіммель, Ф. Тьонніс); марксистська соціологія; «розуміюча соціологія» М. Вебера; соціологічна концепція Е. Дюркгайма; соціологічна система В. Парето. Головні напрями розвитку соціології XX ст.: теорія символічного інтеракціонізму Дж. Міда; теорія систем і структурний функціоналізм Т. Парсонса; функціональний структуралізм Р. Мертона; феноменологія А. Шютца та етнометодологія Г. Гарфінкеля; соціологія знання П. Бергера і Т. Лукмана; соціокультурна динаміка П. Сорокіна; теорія соціального обміну Дж. Хоманса та макроструктуралізм П. Блау; конфлікт як предмет соціологічної теорії (Р. Дарендорф, Л. Козер); теорія структурації Е. Гідденса; структуралістський конструктивізм П. Бурдьє; соціологічні теорії гендеру; постмодерністична соціальна теорія (Ж. Бодрійяр, Ф. Джеймсон та ін.), «макдональдизація» суспільства Дж. Рітцера. Новітні соціологічні теорії: соціологія глобалізаційного розвитку у XXI ст.; інформаційне суспільство та теорія соціальних мереж М. Кастельса; теорія соціального капіталу (Дж. Коулмен, Р. Патнем, Ф. Фукуяма) та виклики сучасних міграційних та соціокультурних процесів; четверта промислова революція та теорія «нової економіки»; теорії сталого розвитку суспільства та соціальної відповідальності бізнесу, суспільство ризику У. Бека та глобальні виклики сьогодення (пандемія Covid-19, російсько-українська війна та ін.); Соціологія повсякденності та візуальні методи у концепції П. Штомпки; парадигма мультикультуралізму; соціологічні погляди на штучний інтелект.

Особливості розвитку української соціології. Українська протосоціологія: протосоціологія епохи становлення, розвитку та розпаду Київської Русі (праісторія, Київська держава, княжа доба, Литовсько-польський період – V- кінець XV ст.); протосоціологічне знання козацької доби (від початків козацтва до зруйнування Січі: кінець XV ст. – третя чверть XVIII ст.); протосоціологія доби відродження України (кінець XVIII ст. – середина XIX ст.). Соціологічні погляди В. Антоновича, В. Каразіна, Б. Кістяківського, М. Ковалевського, М. Костомарова, С. Подолинського, І. Франка та ін. Зародження академічної традиції (М.

Драгоманов, М. Грушевський, М. Шаповал, В. Липинський). Діяльність Українського соціологічного інституту у Відні (1919-1924) та Українського інституту громадознавства у Празі (1924-1932). Відродження українських соціологічних традицій у 60-х роках ХХ ст. Соціологія у незалежній Україні. Українська соціологія в умовах російсько-української війни.

Розділ 2. СУСПІЛЬСТВО ЯК СОЦІАЛЬНА СИСТЕМА

Тема 1. Суспільство як базова соціологічна категорія

Сутність суспільства як соціального феномену. Розвиток соціологічних поглядів на суспільство. Головні ознаки суспільства. Системний підхід до визначення суспільства в соціології. Основні підсистеми суспільства. Історичні типи суспільств та шляхи їх розвитку. Соціальна структура суспільства: соціально-класова структура, особливості трансформації; поняття етнічної структури та її генезис; професійно-посадова та соціально-територіальна структура. Елементи аналізу будови суспільства (соціальні спільноти, соціальні страти, соціальний статус). Суспільство і культура. Культура як невід'ємна складова суспільства. Багатогранність феномену культури. Еволюція уявлень про культуру. Сучасне розуміння сутності культури в описовому, історичному, нормативному, психологічному, структурному та генетичному контекстах. Форми культури. Пізнавально-виховна, регулятивно-ціннісна, інтегративна та світоглядна функції культури. Взаємопроникнення культури і суспільства.

Тема 2. Соціальні інститути та соціальні організації

Поняття «соціальний інститут», його характерні риси, основні підходи до трактування. Генеза поглядів на соціальний інститут. Суспільні види та сфери діяльності, що визначають основні типи та види соціальних інститутів. Стадії життєвого циклу соціального інституту. Структурна будова соціального інституту. Соціальні інститути як механізми самоорганізації спільного життя людей. Процес інституалізації. Функції та дисфункції соціальних інститутів. Особливості функціонування соціальних інститутів в основних сферах суспільного життя. Соціальні інститути в сфері економіки. Інститут влади та інститут держави як соціальні інститути політики. Сім'я як соціальний інститут. Соціальні інститути освіти та науки. Релігія як соціальний інститут духовної сфери. Поняття «соціальної організації» в соціології. Ознаки, що відрізняють соціальну організацію від соціального інституту. Підходи до аналізу соціальної організації: підхід з позиції організаційного розвитку; ситуативний і системний підходи. Інтеграційний підхід. Типологія соціальних організацій. Загальні критерії типологізації організацій. Формальна та неформальна організація. Форми прояву неформальної організації. Моделі організації: «організація – трудовий процес», «організація – машина», «організація – спільнота», «соціотехнічна модель», «інтеракціоністська модель», „природна організація” та їх змістовна характеристика. Бюрократична і демократична організації. Бюрократія як соціальний феномен. Особливості бюрократичної організації (за М. Вебером). Негативні риси бюрократії. Види бюрократії в сучасних організаціях. Переваги і недоліки демократичної організації. Соціальний контроль як механізм регуляції соціальної поведінки і підтримання суспільного порядку: сутність, функції та різновиди. Механізм соціального контролю. Соціальні норми та санкції як структурні компоненти соціального контролю. Громадська думка як елемент соціального контролю.

Тема 3. Соціальна група

Поняття «соціальна група». Ознаки соціальної групи. Соціальні функції групи. Соціальна група як основа для формування таких об'єднань людей як клас, соціальна верства, спільнота (етнічна, територіальна, релігійна та ін.), партія, нація, держава. Співвідношення понять «соціальна спільнота» і «мала група». Визначення малої групи з позиції соціології. Соціальність малої групи. Рівні переходу від простої агрегації людей до стійкого соціального об'єднання людей: від ідентифікації до солідарних відносин. Критерії класифікації малих груп. Дихотомічний поділ малих груп. Різновиди малих груп: малі і великі групи, «Ми-група» і «Вони-група», первинні і вторинні групи, формальні і неформальні групи, групи членства і референтні групи, інтрагрупа і аутгрупа, тимчасові і постійні, відкриті і закриті, випадкові і цільові, експериментальні і природні, офіційні і дружні групи. Окремі різновиди груп. Групи соціально-психологічного тренінгу (Т-групи), їхнє призначення та характеристика. Квазігрупи (натовп, публіка, соціальні кола). Сім'я як мала соціальна група. Соціальні детермінанти розвитку малої групи. Погляди на процеси групоутворення в суспільстві. Стадійність розвитку малої групи: стадія формування; стадія психологічної напруги; стадія нормалізації; стадія діяльності. Соціологічні критерії (індикатори) розвитку малої групи. Соціально-статусна диференціація групи. Лідерство у соціальній групі. Соціальна роль як поведінкова характеристика індивіда як члена малої групи. Механізми розподілу ролей у групі. Рольові очікування. Рольова структура малої групи. Актуальні проблеми групової динаміки. Комунікативні сітки малої групи. Цінності та соціальні норми як регулятори групової поведінки

Тема 4. Особистість

Особистість як об'єкт вивчення соціології. Співвідношення понять «людина», «індивід», «індивідуальність», «особистість». Сучасне трактування особистості соціологією. Соціальна типологія особистості. Соціологічна структура особистості. Концептуальні підходи щодо визначення структури особистості (психоаналітичний, функціонально-динамічний, мотиваційно-смысловий). Теорія соціальних ролей. Рольова структура особистості. Проблема рольових конфліктів. Соціологічні теорії особистості. Традиції французької соціологічної школи, теорія базисного типу особистості, рольові теорії особистості. Особистість як соціальна система. Розвиток особистості. Поняття «соціалізації». Види і наслідки соціалізації. Соціалізація і виховання особистості. Стадії розвитку особистості. Девіантна поведінка особистості. Життєвий шлях особистості.

Розділ 3. ДИНАМІКА СУСПІЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ

Тема 1. Соціальна взаємодія

Поняття «соціальної взаємодії». Соціальна взаємодія як соціальна дія. Суб'єктність соціальної взаємодії. Етапи розвитку соціальної взаємодії: контакт, взаємодія, соціальні стосунки, соціальна залежність. Форми соціальної взаємодії. Співробітництво і суперництво як основні форми соціальної взаємодії. Міжособова взаємодія як структурна складова соціальних відносин. Поняття та особливості соціальних відносин. Види соціальних відносин. Міжособова взаємодія та міжособистісні стосунки. Основні критерії міжособистісних стосунків. Види міжособистісних стосунків. Соціальна взаємодія як спілкування.

Трикомпонентна структура соціальної (міжособистісної) взаємодії (перцептивна, комунікативна та інтерактивна складові). Соціологічні теорії соціальної (міжособової) взаємодії. Ефекти міжособової взаємодії. Ефекти співприсутності; публічний ефект, соціальна фасилітація, соціальне інгібування, ефект «ореолу». Ефекти групового впливу: ефект Рінгельмана, конформізм, ефект «групової поляризації», ефект «групового мислення», ефект «зсуву ризику». Ефекти групової інтеграції: міжособистісна сумісність, спрацьованість та згуртованість. Соціологічні аспекти групової інтеграції та деіндивідуалізації.

Тема 2. Соціальна стратифікація і соціальна мобільність

Соціальна стратифікація та її складові. Трактування терміну «стратифікація». Типи соціальної стратифікації (економічна, політична, освітня, професійна). Макро-, мезо- та мікрорівень розгляду стратифікації. Підходи до вивчення соціальної стратифікації. Соціальний статус індивіда в суспільстві та його індикатори. Основні критерії стратифікації (критерій влади, економічний критерій, освіта, професія). Сучасні концепції стратифікації (немарксистський, неовеберіанський, постмодерністський підходи). Проблема середнього класу. Підходи до визначення середнього класу: майновий, марксистський підхід та концепція «класу службовців». Функції середнього класу у сучасному суспільстві. Становлення та розвиток середнього класу в Україні. Соціальна нерівність як основа стратифікації суспільства. Соціальна мобільність як рух індивідів між різними соціальними позиціями. Типологія соціальної мобільності. Горизонтальний та вертикальний види соціальної мобільності. Основні напрями дослідження соціальної мобільності в трансформаційному суспільстві.

Тема 3. Соціальні зміни і соціальний конфлікт

Соціальна зміна: сутність та різновиди. Теорії соціальної еволюції та теорії революції щодо трактування змін у суспільстві. Чинники впливу на процес соціальних змін. Параметри розвитку суспільства. Соціальна трансформація і глобалізація як індикатори змін. Сутність трансформаційного процесу та його стадії. Основні зміни в ході системної трансформації. Виникнення терміну «глобалізація» для окреслення процесу об'єднання економічної сфери. Чотири епохи глобалізації. Соціологія глобалізації та предметне поле її вивчення. Позитивні та негативні аспекти глобалізації. Конфлікт як джерело соціальних змін. Трактування поняття «конфлікт». Характерні ознаки конфлікту. Позитивні та негативні функції конфліктів. Соціальні наслідки конфліктів. Соціальний конфлікт та його різновиди. Підходи до класифікації соціальних конфліктів. Структурні складові і динаміка соціального конфлікту. Управління соціальним конфліктом. Профілактика соціальних конфліктів.

Розділ 4. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИ КОНКРЕТНО-СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Тема 1. Методологія і методика соціологічного дослідження

Вимоги до організації соціологічного дослідження. Соціологічне дослідження: поняття, функції, різновиди. Кількісна та якісна парадигми у дослідженні соціальних явищ та процесів. Основні етапи соціологічного дослідження та їхня змістовна характеристика. Програма

соціологічного дослідження та її основні функції. Формування проблеми, визначення мети, предмета й об'єкта дослідження. Інтерпретація та операціоналізація, їх призначення. Формування гіпотез у соціологічному дослідженні. Види гіпотез та їх верифікація. Процедура методологічної та методичної тріангуляції у соціологічних дослідженнях. Генеральна та вибіркова сукупність у конкретно-соціологічному дослідженні. Анкета – основний інструмент дослідження: структура, особливості конструювання. Типи запитань в анкеті, вимоги до їх формулювання.

Тема 2. Методи соціологічного дослідження, обробка та аналіз первинної соціологічної інформації

Специфіка методів наукового дослідження у соціології. Соціальний експеримент та метод спостереження у соціології. Метод опитування та його різновиди. Експертна оцінка як різновид опитування. Метод соціометрії в соціологічному дослідженні. Метод інтерв'ю, його переваги та недоліки. Метод фокус-групи. Методи аналізу документів. Контент-аналіз документів. Метод критичного дискурс-аналізу. Аналіз випадку: Case Study дослідження. Обробка та аналіз первинної соціологічної інформації. Техніка опрацювання соціальної інформації. Основні типи шкал в соціологічних дослідженнях. Метричні шкали, їхні можливості, різновиди й особливості використання в соціологічних дослідженнях. Операції з числами для метричних шкал. Вимоги до презентації результатів дослідження. Етичні вимоги до діяльності фахівця-соціолога. Поняття професійної етики. Кодекс професійної етики соціолога.

Тематика пропонованих наукових досліджень

1. Інституціоналізація молодіжних громадських організацій у сучасному українському суспільстві: етапи, механізми, виклики.
2. Соціальний капітал українських трудових мігрантів у країнах ЄС: трансформації, мережі, ідентичність.
3. Економічна активність молоді на ринку праці: соціологічний аналіз регіональних особливостей.
4. Соціальні стратегії адаптації внутрішньо переміщених осіб (ВПО).
5. Гендерні аспекти соціальної стійкості та участі у громадських ініціативах під час війни.
6. Трансформації сімейних структур і стилів життя багатопокілінної сім'ї в сучасній Україні.
7. Соціологічний вимір стійкості (резильєнтності) локальних спільнот в умовах війни.
8. Соціальні наслідки цифровізації праці, освіти та підприємництва в Україні.
9. Соціологія освіти: вплив війни на освітні процеси, дистанційність і соціальні практики студентів.
10. Міграційні процеси в Україні: соціологічний аналіз нових соціальних груп і глобалізаційних викликів.
11. Соціальні функції науки та взаємодія науки і суспільства в Україні: соціологічний аспект.
12. Соціологічний аналіз структури, іміджу та легітимації громадських організацій у віртуальному просторі.
13. Соціологія здоров'я: вплив соціальних факторів на психосоціальний стан населення в умовах війни.

14. Соціальні аспекти реформування шкільної освіти в Україні.
15. Соціальні мережі та цифрові платформи як інструмент формування громадської думки і бренду університету.
16. Культурні трансформації та соціальна пам'ять у постконфліктному суспільстві України.
17. Соціальна інклюзія та підтримка вразливих груп населення в умовах кризи.
18. Соціально-економічні аспекти самозайнятості та споживчої поведінки в сучасному українському суспільстві.
19. Деформації правосвідомості та довіра до інституцій у сучасному українському суспільстві: молодь, війна, реформи.
20. Механізми та соціальні практики творення нових соціальних порядків в Україні: емпіричний та теоретичний аналіз.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Загальна соціологія: [хрестоматія] / концепція, упоряд., перекл. А. В. Фурман, В. С. Біскуп, О. С. Морщакова. Київ : Ліра-К, 2019. 354 с.
2. Історія соціології: навчальний посібник / за ред. І.П. Рущенка. Харків: ТОВ «Планета-Прінт», 2017. 442 с.
3. Історія соціологічної думки: навч. енциклопедичний словник-довідник / за ред. В.М. Пічі. Львів: Новий світ-2000, 2016. 687 с.
4. Історія української соціології. ХІХ-ХХІ: навчальний посібник / за редакцією В. П. Степаненка і К. В. Батаєвої. Київ: Інститут соціології НАН України, 2023. 566 с.
5. Лобанова А.С. Калашнікова Л.В. Соціологія. Вступ до спеціальності: навчально-методичний посібник для студентів закладів вищої освіти. Київ: «Каравела», 2022. 308 с.
6. Нестуля О. О., Нестуля С. І., Верезомська С. Ж. Соціологія. Практикум. Модульний варіант (2-ге видання). Київ. Центр навчальної літератури, 2019. 272 с.
7. Підходи до класового аналізу / За ред. Е. О. Райта; переклад з англ. О. Симончук. Київ: Інститут соціології НАН України, 2019. 287 с.
8. Сапелкіна О. В., Чепурко Г. І. Емпірична соціологія : курс лекцій. Львів: Простір-М, 2018. 268 с.
9. Соціологія: підручник / Ю. Ф. Пачковський, Н. В. Коваліско, І. В. Городняк та ін.; за ред. Ю. Ф. Пачковського. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 418 с.
10. Соціологія: теорії середнього рівня: навч. посібник / за ред. Ю.Ф. Пачковського. Київ: «Каравела», 2020. 356 с.
11. Теоретики світової соціології: життя та творчий спадок / за ред. акад. НАН України, проф., д.е.н. В.Ворони. Київ: Інститут соціології НАН України, 2015. 301 с.
12. Толстов І. В., Даніл'ян В. О. Соціологія: навчальний посібник. Харків: УкрДУЗТ, 2018. 284 с.
13. Черниш Н.Й. Соціологія: Підручник за рейтингово-модульною системою навчання. 5-те вид., переробл. і допов. Київ: Знання, 2009. 468 с.
14. Штомпка П. Соціологія. Аналіз суспільства. Львів: Колір ПРО, 2020. 800 с.

Додаткова література:

1. Бабенко С. Соціологія і соціологи в глобальному вимірі. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2010. № 4. С. 196-206.
2. Бауман З. Глобалізація: Наслідки для людини і суспільства. Київ: Вид. дім „Києво-Могилянська Академія”, 2008. 109 с.
3. Гіденс Е. Соціологія / Пер. з англ. В. Шовкун, А. Олійник; Наук. ред.. О. Іващенко. Київ : Основи, 1999. 726 с.

4. Демчук Д.В. Концепція «суспільства ризику» як фундаментальний підхід до аналізу політичного ризику. *Актуальні проблеми політики*. 2014. Вип. 51. С. 59-65.
5. Дороніна М. С., Сасіна Л. О. Соціологія (візуалізація основних положень): навчальний посібник. Харків: Вид. ХНЕУ, 2011. 172 с.
6. Зінчина О. Б., Клименко Г. Т., Кудрявцев О. Ю. Курс лекцій з дисципліни “Соціологія” (для студентів усіх курсів усіх напрямів підготовки та форм навчання). Харків : ХНУМГ, 2015. 174 с.
7. Історико-теоретичний аналіз дослідницьких програм в соціології: колект. монографія / В. Ворона, В. Казаков, Н. Отрешко, В. Пилипенко, В. Резнік, В. Степаненко; за заг. ред. В. Резніка. Київ: Інститут соціології НАН України, 2022. 249 с.
8. Калашнікова Л. В. Організація діяльності соціологічних служб: [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів]. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2016. 192 с.
9. Каракай, Д., Гацко, В. Перспектива (-и) теорії еволюційної модернізації Р. Інглгарта: аналіз змін релігійності в Україні під час війни. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2024. № 1. С. 93-109.
10. Кондов К.В. Концепція соціального контролю в теорії соціальних систем Толкотта Парсонса. *Український соціум*. 2017. № 3. С. 9-19.
11. Лапан, Т., Химович, О., Черниш, Н. Російсько-українська війна: теорія та практика соціологічного осмислення. *Український соціум*. 2022. № 3. 28–51.
12. Малиш Л. Війна в Україні у сприйнятті населення країн ЄС. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2023. № 1. С. 10-23.
13. Паніна Н. В. Технологія соціологічного дослідження: Навч. посібник /2-е вид., доп. Київ: Інститут соціології НАН України, 2007. 320 с.
14. Паніотто В. І., Максименко В. С., Харченко Н. М. Статистичний аналіз соціологічних даних. Київ: Вид. дім „КМ Академія”, 2004. 272 с.
15. Перевесники Незалежності. Силуети покоління у часі та подіях : колект. монографія / ред.: С. Макеєв, Н. Коваліско. Київ : Інститут соціології НАН України, 2022. 298 с.
16. Пилипенко В., Чепурко Г., Привалов Ю. Метатеорії на початку ХХІ століття: модернізаційний вектор соціології. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2019. № 3. С. 82-101.
17. Резнік В. Дослідницькі програми та поступ теорій у соціології: постпозитивістська концепція Дж. Бергера, М. Зелдича мол. та Д. Вагнера. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2024. № 2. С. 137-162.
18. Реймон А. Етапи розвитку соціологічної думки. Київ: Юніверс, 2004. 688 с.
19. Ручка А.О., Танчер В.В. Багатокультурність: чинники, проблеми, нові перспективи суспільного розвитку. *Український соціологічний журнал*. 2017. № 1-2. С. 9-16.
20. Рущенко, І. Великий вихід українського народу (феномен переміщених осіб 2022 року). *Український соціум*. 2022. № 2. С. 155–168.
21. Симончук, О. Соціальні класи в сучасних суспільствах: евристичний потенціал класового аналізу. Київ: Інститут соціології НАН України, 2018. 416 с.
22. Соціологічна думка України: навч. посібник / М. В. Захарченко, В.Ф. Бурлачук, М.О. Молчанов та ін. Київ: Заповіт, 1996. 424 с.
23. Соціологія. Хрестоматія (від першоджерел до сучасності): навчальний посібник. У 2-х томах. Т.1. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 886 с.
24. Соціологія. Хрестоматія (від першоджерел до сучасності): навчальний посібник. У 2-х томах. Т. 2. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 612 с.
25. Соціологія: навч. посіб. /За ред. С.О.Макеєва. 2-е вид., випр. і доп. Київ: Т-во «Знання», КОО, 2005. 455 с.
26. Соціологія: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів – 3-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. проф. В. І. Докаша. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2013. 272 с.
27. Соціологія: підручник / М. П. Требін, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін.; за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2010. 224 с.
28. Сучасні соціальні трансформації: глобальний досвід та локальні специфікації: колект. монографія/ за ред. Н. Коваліско, Ю. Пачковського. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 208 с.
29. Тарасова О.А., Черноус Л.С., У. Бек і Е. Гідденс про суспільство ризику. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики*. 2019. № 83. С. 53-58.

30. Черниш Н. Й. Українська соціологія у пошуках загальної теорії в умовах міждисциплінарності. *Український соціум*. 2019. № 2. С. 9-34.
31. Черниш Н. Особливості розвитку української соціології в умовах російсько-української війни. *Український соціум*, 2022. №4. С. 9–27.
32. Чиглінцев С. Якісні методи дослідження. *Маркетинг в Україні*. 2012. № 1. С. 15-18.
33. Шваб К. Четверта промислова революція. Формуючи четверту промислову революцію / пер. з англ. Климчук Н., Лебеденко Я. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2019. 336 с.
34. Штомпка П. Десять тез про статус соціології в нерівному світі. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Соціологія. 2012. Вип. 3. С. 8-9
35. Штомпка П.. Соціальний капітал. Теорія міжособистісного простору Київ: Дух і літера, 2022. 400 с.

Інтернет-джерела:

1. Вісник Львівського університету Серія соціологічна. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/sociology>
2. Збірник наукових праць «Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики». URL: <http://soctech-journal.kpu.zp.ua/>
3. Інститут соціології НАН України. URL: <https://i-soc.com.ua/>
4. Київський міжнародний інститут соціології. URL: <https://www.kiis.com.ua/>
5. Науковий журнал «Соціологія: теорія, методи, маркетинг». URL: <http://stmm.in.ua/>
6. Науковий журнал «Український соціум». URL: <https://ukr-socium.org.ua/uk/>
7. Науковий журнал «Габітус». URL: <http://habitus.od.ua/>
8. Соціологічна асоціація України. URL: <https://sau.in.ua/>
10. Соціологічна група «Рейтинг». URL: <https://ratinggroup.ua/>
11. Український центр економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова. URL: <https://razumkov.org.ua/>
12. Фонд Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва. URL: <https://dif.org.ua/>

ПЕРЕЛІК ЗАГАЛЬНИХ ПИТАНЬ ДЛЯ СКЛАДАННЯ ВСТУПНОГО ІСПИТУ АСПІРАНТАМИ

1. Предметне поле соціології. Функції соціології.
2. Структура соціологічного знання. Місце спеціальних і галузевих теорій в структурі соціологічного знання.
3. 5. Місце соціології в системі наук про суспільство.
4. Протосоціологія та її значення для формування соціологічної системи знань.
5. Позитивізм О. Конта.
6. Соціологічна концепція Г. Спенсера.
7. Критичний аналіз соціологічної концепції марксизму.
8. Німецька формальна соціологія та її представники.
9. «Розуміюча соціологія» М. Вебера.
10. Соціологічна концепція Е Дюркгайма.
11. Соціологічна система В. Парето.
12. Теорія символічного інтеракціонізму Дж. Міда.
13. Теорія систем і структурний функціоналізм Т. Парсонса.
14. Функціональний структуралізм Р. Мертона.
15. Феноменологія А. Шютца та етнометодологія Г. Гарфінкеля.
16. Соціологія знання П. Бергера і Т. Лукмана.
17. Соціокультурна динаміка П. Сорокіна.
18. Теорія соціального обміну Дж. Хоманса та макроструктуралізм П. Блау.

19. Конфлікт як предмет соціологічної теорії (Р. Дарендорф, Л. Козер).
20. Теорія структуризації Е. Гідденса.
21. Структуралістський конструктивізм П. Бурдьє.
22. Постмодерністична соціальна теорія.
23. Теорія соціальних мереж М. Кастельса.
24. Суспільство ризику У. Бека.
25. Теорія соціального капіталу (П. Бурдьє, Дж. Коулмен, Р. Патнем, Ф. Фукуяма).
26. Четверта промислова революція та теорія «нової економіки».
27. Соціологія повсякденності П. Штомпки.
28. Соціологічні погляди на штучний інтелект.
29. Особливості розвитку та становлення української соціології.
30. Сутність суспільства як соціального феномену.
31. Системний підхід до аналізу суспільства в соціології. Соціальна структура суспільства.
32. Культура як невід'ємна складова суспільства.
33. Генеза поглядів на соціальний інститут. Основні види соціальних інститутів.
34. Поняття «соціальної організації» в соціології. Ознаки, що відрізняють соціальну організацію від соціального інституту.
35. Типологія соціальних організацій.
36. Соціальний контроль як механізм регуляції соціальної поведінки.
37. Поняття «соціальна група». Ознаки соціальної групи, функції та критерії класифікації.
38. Лідерство у соціальній групі.
39. Соціальна роль як поведінкова характеристика індивіда як члена малої групи.
40. Механізми розподілу ролей у соціальній групі.
41. Цінності та соціальні норми як регулятори групової поведінки.
42. Особистість як предмет соціологічного дослідження.
43. Соціальна типологія особистості та її соціологічна структура.
44. Соціалізація особистості.
45. Соціальна взаємодія як соціальна дія. Різновиди соціальної взаємодії.
46. Міжособова взаємодія та міжособистісні стосунки.
47. Соціологічні теорії соціальної (міжособової) взаємодії.
48. Ефекти міжособової взаємодії.
49. Сучасні методологічні підходи до вивчення соціальної стратифікації.
50. Поняття «клас» в соціології та його сучасні інтерпретації.
51. Соціальна мобільність та її різновиди.
52. Соціальна зміна: сутність та різновиди. Посткомуністичні трансформації та їх характеристика.
53. Глобалізація: соціологічний аналіз.
54. Соціальний конфлікт та його різновиди.
55. Підходи до класифікації соціальних конфліктів.
56. Управління соціальним конфліктом.
57. Соціологічне дослідження: поняття, функції, різновиди.
58. Кількісна та якісна парадигми у дослідженні соціальних явищ та процесів.
59. Програма соціологічного дослідження та її основні функції.
60. Анкета – основний інструмент дослідження: структура, типи запитань в анкеті, вимоги до їх формулювання.
61. Експеримент у соціології.
62. Метод спостереження та особливості його застосування.
63. Метод опитування та його різновиди.
64. Метод інтерв'ю, його переваги та недоліки.
65. Особливості фокус-групової дискусії.
66. Методи аналізу документів. Контент-аналіз документів.
67. Метод критичного дискурс-аналізу.

68. Аналіз випадку: Case Study дослідження.

69. Обробка та аналіз первинної соціологічної інформації. Презентація результатів соціологічного дослідження.

70. Кодекс професійної етики соціолога.